

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. balandžio 5 d.*

Byloje C-424/09

dėl *Symvoulio tis Epikrateias* (Graikija) 2009 m. birželio 29 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. spalio 28 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Christina Ioanni Toki

prieš

Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, K. Schiemann (pranešėjas), J.-J. Kasel ir D. Šváby, teisėjai R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Safjan ir M. Berger,

* Proceso kalba: graikų.

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. spalio 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Ch. I. Toki, atstovaujamos *dikigoros* T. Georgopoulos,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E. Skandalou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos G. Zavvos ir H. Støvlbæk,

susipažinęs su 2010 m. lapkričio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16;

2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337), iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB (OL L 206, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 138; toliau – Direktyva 89/48), 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkto išaiškinimo.

- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant Ch. I. Toki, turinčios tam tikras kvalifikacijas aplinkos inžinerijos srityje, įgytas Jungtinėje Karalystėje, ir Nacionalinio švietimo ir religijų ministro (*Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton*) ginčą dėl Aukštojo mokslo diplomų profesinio lygiavertiškumo pripažinimo tarybos (*Symvoulío Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis*) sprendimų ne-leisti pradėti dirbti pagal aplinkos inžinierės profesiją Graikijoje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

- 3 Iš Direktyvos 89/48 trečios ir ketvirtos konstatuojamųjų dalių matyti, kad jos tikslas – nustatyti bendrąją diplomų pripažinimo sistemą, pagal kurią būtų galima sudaryti sąlygas Europos piliečiams dirbti pagal visas profesinės veiklos rūšis, kurios priimančiojoje valstybėje narėje yra leidžiamos baigus mokymą ir lavinimą po vidurinės mokyklos, jeigu jie yra baigę bent trejų metų trukmės studijas ir turi parengimą tokiai veiklai patvirtinantį kitoje valstybėje narėje išduotą diplomą.

- 4 Pagal minėtos direktyvos penktą ir dešimtą konstatuojamąsias dalis toms profesijoms, dėl kurių Sąjunga nėra nustačiusi būtino minimalaus kvalifikacijos lygio, valstybės narės ir toliau gali tą lygį nustatyti, kad garantuotų savo teritorijoje teikiamų paslaugų kokybę, ir bendrąją aukštojo mokslo diplomų pripažinimo sistema nesiekiamą iš dalies keisti valstybės narės teritorijoje pagal tam tikrą profesiją dirbančiam asmeniui taikomų taisyklių, įskaitant profesinės etikos taisykles.
- 5 Pagal 2 straipsnio pirmą pastraipą Direktyva 89/48 taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kitoje valstybėje narėje dirbti pagal „reglamentuojamą profesiją“.
- 6 Pagal Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punkte nurodytą apibrėžimą „reglamentuojama profesija“ – tai reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją.
- 7 Pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d punktą šioje direktyvoje taikomi šie sąvokų apibrėžimai:

„<...> reglamentuojama profesinė veikla – tai profesinė veikla, kai tokios veiklos pradėjimas ar vykdymas arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo diplomo turėjimo. Vertimosi reglamentuojama profesine veikla būdas visų pirma yra:

- vertimasis veikla pagal profesinį vardą, jei naudojimasis tokiu vardu priklauso išimtinai asmenims, turintiems įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą diplomą,

- vertimasis su sveikata susijusia profesine veikla, jei atlyginimas už tokią veiklą ir (arba) jos kompensavimas pagal nacionalinę socialinės apsaugos tvarką priklauso nuo diplomo turėjimo.

Tais atvejais, kai pirma pastraipa netaikytina, profesinė veikla laikoma reglamentuojama profesine veikla, jei ją verčiasi asociacijos ar organizacijos, kurios tikslas visų pirma yra atitinkamoje profesinėje srityje skatinti ir palaikyti aukštą veiklos lygį ir kuri, siekiant to tikslo, yra tam tikru būdu valstybės narės pripažinta ir:

- išduoda savo nariams diplomą,
- užtikrina, kad jos nariai gerbtų jos nustatytas profesinio elgesio taisykles, ir
- suteikia jiems teisę naudotis koku nors pavadinimu ar santrumpa arba naudotis tam tikru tą diplomą atitinkančiu statusu, nariai.

Neišsamus asociacijų ar organizacijų, kurios šios direktyvos priėmimo metu atitinka antros pastraipos sąlygas, sąrašas yra pateikiamas priede. Suteikdama antroje pastraipoje minėtai asociacijai ar organizacijai pripažinimą, valstybė narė apie tai praneša Komisijai, kuri šią informaciją paskelbia *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.⁸

⁸ Į Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto trečioje pastraipoje nurodytą sąrašą, be kita ko, įtraukta *Engineering Council* (Inžinerijos taryba).

- 9 Direktyvos 89/48 1 straipsnio e punkte šios direktyvos tikslais sąvoka „profesinė partitis“ apibrėžiama kaip faktiškas ir teisėtas darbas pagal atitinkamą profesiją valstybėje narėje.
- 10 Direktyvos 89/48 3 straipsnyje numatyta:

„Tais atvejais, kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams:

- a) jei pareiškėjas turi diplomą, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomas buvo išduotas valstybėje narėje; arba
 - b) jei pareiškėjas pagal tą profesiją dirbo visą darbo dieną [visu etatu] dvejus metus per ankstesnius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, kaip apibrėžta 1 straipsnio c punkte ir 1 straipsnio d punkto pirmoje pastraipoje, ir turi dokumentą, įrodantį vieną ar keletą oficialių kvalifikacijų:
- išduotą valstybės narės kompetentingos institucijos, paskirtos pagal tos valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus,

- patvirtinanti, kad ji turintis asmuo yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus po vidurinės mokyklos arba lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, taip pat, jei reikia, kad, be kursų, baigtų po vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą, ir

- parengusį jo turėtoją dirbti pagal savo profesiją.

Tačiau pirmoje pastraipoje nurodytų dvejų metų profesinės patirties gali būti nereikalaujama jei pareiškėjo turima šiame punkte minima kvalifikacija arba kvalifikacijos buvo suteiktos užbaigus reglamentuojamą mokymą bei lavinimą.

Taip pat pirmoje pastraipoje minėtais oficialios kvalifikacijos įrodymais yra laikomi: bet kokia oficiali kvalifikacija ar bet koks tokių oficialių kvalifikacijų, kurias valstybėje narėje yra suteikusi kompetentinga institucija, rinkinys, jei jos suteiktos sėkmingai baigus Bendrijoje mokymą, yra tos valstybės narės pripažintos lygiavertčio lygio ir apie šį pripažinimą buvo pranešta kitoms valstybėms narėms ir Komisijai.“

¹¹ Nepaisant Direktyvos 89/48 3 straipsnio, jos 4 straipsnyje leidžiama priimančiajai valstybei narei reikalauti, kad pareiškėjas šiame straipsnyje išvardytais atvejais pateiktų tam tikros trukmės profesinę patirtį įrodantį dokumentą, kad jis baigtų ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą.

Nacionalinės teisės aktai

- 12 2000 m. birželio 23 d. Prezidento dekreto Nr. 165/2000 (FEK A' 149, 2000 m. birželio 28 d.), iš dalies pakeisto 2001 m. spalio 22 d. Prezidento dekretu Nr. 373/2001 (FEK A'251) ir 2002 m. gruodžio 23 d. Prezidento dekretu Nr. 385/2002 (FEK A' 334, toliau – Dekretas Nr. 165/2000), nuostatos skirtos Direktyvai 89/48 perkelti į Graikijos teisės sistemą.
- 13 Dekreto Nr. 165/2000 2 straipsnio 3 ir 4 dalyse sąvokos: reglamentuojama profesija, reglamentuojama profesinė veikla ir profesinė veikla, laikoma reglamentuojama profesine veikla, apibrėžiamos identišškai kaip ir Direktyvoje 89/48. Vis dėlto dėl Direktyvos 89/48 3 straipsnyje numatyto pripažinimo mechanizmo šio dekreto 4 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta, kad, „kai norint Graikijoje pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti 2 straipsnyje minimą diplomą, šio dekreto 10 straipsnyje nurodyta Taryba negali atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui dėl to, kad jo kvalifikacija nepakankama, pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams, jei pareiškėjas: <...> pagal tą profesiją dirbo visu etatu dvejus metus per ankstesnius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, kaip apibrėžta šio dekreto 2 straipsnio 3 ir 4 dalyse <...>“.
- 14 Dėl atvejų, kai šioje nuostatoje numatytas pripažinimo mechanizmas netaikomas, pažymėtina, kad šioje nacionalinėje nuostatoje kartu su nuoroda į Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punktui analogišką nuostatą daroma nuoroda į visą šios direktyvos 1 straipsnio d punktui analogišką nuostatą. Dėl tokios redakcijos šis pripažinimo mechanizmas netaikomas tuo atveju, kai suinteresuotasis asmuo atvyksta iš valstybės narės, kurioje darbą pagal tam tikrą profesiją reglamentuoja privačios organizacijos, pripažįstamos šios valstybės narės pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos nuostatas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 15 Graikijos pilietė Ch. I. Toki turi *Bachelor of Engineering* diplomą ir *Master of Science* diplomą aplinkos inžinerijos srityje, kuriuos įgijo Jungtinėje Karalystėje atitinkamai 1997 m. Šefildo Halamo (Jungtinė Karalystė) universitete ir 1998 m. Portsmuto universitete. 1999 m. rugsėjo 1 d. Portsmuto universitetas įdarbino Ch. I. Toki kaip mokslo darbuotoją (*researcher*). Šio universiteto civilinės inžinerijos katedroje ji dirbo iki 2002 m. rugpjūčio 31 d. Ch. I. Toki vykdoma veikla apėmė ne tik bendrą tiriamąjį darbą, bet ir pagalbos teikimą dar nediplomuotiems ir aukštesnės studijų pakopos studentams bei naujo atliekų tvarkymo metodo veiksmingumo vertinimą, atliekamą bendradarbiaujant su privačia įmone, kurios specializacija – su šia sritimi susijusios atliekų tvarkymo technologijos.
- 16 Jungtinėje Karalystėje veiklą, susijusią su inžinieriaus profesija, reglamentuoja *Engineering Council*, kuri aiškiai paminėta Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto trečioje pastraipoje. Narystė šioje organizacijoje nėra privaloma tam, kad būtų galima dirbti pagal inžinieriaus profesiją, tačiau didžioji šios srities specialistų dalis yra jos nariai ir savo noru vykdo jos nustatomus teisės aktus. Ch. I. Toki įsirašė į *Engineering Council* (Inžinierių tarybos) sąrašą kaip stažuotoja, bet vėliau netapo jos visateise nare (*Chartered Engineer*). Be to, ji įsirašė į *Chartered Institution of Water and Environmental Management* sąrašą kaip diplomuota inžinierė (*graduate*).
- 17 Kadangi Graikijoje aplinkos inžinieriaus profesija yra reglamentuojama, Ch. I. Toki, remdamasi Jungtinėje Karalystėje įgytomis kvalifikacijomis ir profesine patirtimi, pateikė prašymą pripažinti jos teisę užsiimti šia profesija. 2005 m. balandžio 12 d. sprendimu *Symvoulio Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis* atmetė šį prašymą motyvuodama tuo, kad Ch. I. Toki neturi Jungtinės Karalystės inžinieriaus diplomo, nes ji nėra visateisė *Engineering Council* narė ir negali vadintis

Chartered Engineer, tad jai negalėjo būti taikomas Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte numatytas pripažinimo mechanizmas.

- 18 Ch. I. Toki dėl šio sprendimo atmesti jos prašymą pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, nurodydama, kad jos prašymas buvo neteisėtai atmestas remiantis Dekreto Nr. 165/2000, kuriuo siekiama perkelti Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktą, nuostatomis, konkrečiai kalbant, šio dekreto 4 straipsnio 1 dalies a punktu, nes jos prašymas turėjo būti nagrinėjamas remiantis šio dekreto nuostatomis, kuriomis perkeliamas minėtos direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas, būtent Dekreto Nr. 165/2000 4 straipsnio 1 dalies b punktu, nes, pirma, aplinkos inžinieriaus profesija Jungtinėje Karalystėje nėra reglamentuojama ir, antra, Ch. I. Toki turėjo reikiamus dokumentus bei 3 m. profesinę patirtį šioje valstybėje narėje per ankstesnius dešimt metų.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo nuomone, sprendimas atmesti Ch. I. Toki prašymą atitinka Dekreto 165/2000 nuostatas, pagal kurias, kaip jau buvo nurodyta šio sprendimo 13 ir 14 punktuose, Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytas pripažinimo mechanizmas netaikomas, jeigu kilmės valstybėje narėje aptariama profesija yra reglamentuojama arba prilyginama reglamentuojamai profesinei veiklai, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą.
- 20 Dėl šių Direktyvos 89/48 aiškinimo sunkumų *Symvoulío tis Epikrateias* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 89/48 <...> 3 straipsnio [pirmos pastraipos] b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatytas diplomų pripažinimo mechanizmas taikomas

tais atvejais, kai aptariama profesija kilmės valstybėje narėje yra reglamentuojama šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos prasme, bet suinteresuotasis asmuo nėra visateisis asociacijos ar organizacijos, atitinkančios pirmesnėje pastraipoje nustatytus reikalavimus, narys?

2. <...> Ar pagal Direktyvos 89/48 <...> 3 straipsnio [pirmos pastraipos] b punktą darbu pagal profesiją visu etatu kilmės valstybėje narėje laikomas savarankiškai dirbančio asmens ar samdomo darbuotojo darbas pagal tą profesiją, kurį dirbti norėdamas asmuo priimančiojoje valstybėje narėje pateikia prašymą pagal Direktyvą 89/48 <...>, ar tokiu darbu galima laikyti ir mokslo tyrimus su profesija susijusioje mokslo srityje, atliekamus iš esmės pelno nesiekiančioje įstaigoje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 21 Dėl atitinkamai Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a ir b punktuose numatytų pripažinimo mechanizmų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad iš šio 3 straipsnio struktūros matyti, jog esant tam tikroms faktinėms aplinkybėms gali būti taikomas tik vienas iš dviejų diplomų pripažinimo mechanizmų (2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Price*, C-149/05, Rink. p. I-7691, 36 punktas).

- 22 Pirmasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas susijęs su konkrečia situacija, numatyta Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje ir ypač paplitusioje Airijoje bei Jungtinėje Karalystėje, kai pagal šios nuostatos pirmą pastraipą aptariama profesija nėra reglamentuojama kilmės valstybėje narėje, bet praktikoje dažnai ja užsiima asociacijos arba privačios organizacijos, kurios tam tikru būdu yra pripažintos atitinkamos valstybės narės, nariai, kurie įpareigojami laikytis tam tikrų teisės aktų.
- 23 Šiuo atžvilgiu iš Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a ir b punktų matyti, kad profesijoms, patenkančioms į Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antros pastraipos taikymo sritį, taikytinas vien Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytas mechanizmas. Viena vertus, šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje numatytos asociacijos arba organizacijos nariai neginčijamai neturi diplomo, „kuris valstybės narės reikalaujamas“ tam, kad būtų galima pradėti dirbti pagal profesiją, kaip reikalaujama pagal minėtą 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktą. Kita vertus, pagal 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą į jo taikymo sritį nepatenka Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto pirmoje pastraipoje nurodytos profesijos, tačiau patenka tos, kurios numatytos šios nuostatos antroje pastraipoje ir kurioms jis visas taikytinas.
- 24 Nors, aišku, Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje numatyta, kad šioje nuostatoje nurodytos profesijos laikomos reglamentuojamomis profesijomis, jeigu jomis verčiasi atitinkamos asociacijos ar organizacijos nariai, tačiau, kaip pažymi generalinis advokatas savo išvados 57 punkte, jos nėra visiškai prilyginamos, ir šios profesijos nėra reglamentuojamos profesijos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio c punktą. Tad su šiomis profesijomis susiję prašymus pateikę asmenys negali remtis šios direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte numatytu pripažinimo mechanizmu, priešingai nei buvo nuspręsta minėto Sprendimo *Price* 45 ir 47 punktuose. Be to, priešingai nei buvo nuspręsta minėto Sprendimo

Price 36, 45, 46 ir 48 punktuose, būtent Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytas pripažinimo mechanizmas taikytinas į minėto 1 straipsnio d punkto antros pastraipos taikymo sritį patenkančiai profesijai.

- 25 Neatsižvelgiant į tai, ar Ch. I. Toki yra visateisė *Engineering Council* narė, jos situacijai gali būti taikomas tik Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytas pripažinimo mechanizmas, turint omeny, kad šiai situacijai netaikomi šios direktyvos 1 straipsnio c punktas ir d punkto pirma pastraipa.
- 26 Tad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikia aiškinti taip, kad jame numatytas pripažinimo mechanizmas taikytinas tuo atveju, kai kilmės valstybėje narėje tam tikra profesija patenka į šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos taikymo sritį, neatsižvelgiant į tai, ar suinteresuotasis asmuo yra visateisis atitinkamos asociacijos arba organizacijos narys.

Dėl antrojo klausimo

- 27 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kokius kriterijus reikia taikyti tam, kad būtų galima nustatyti, ar turi būti atsižvelgta į profesinę patirtį, kurią nurodo prašymą dirbti pagal reglamentuojamą profesiją priimančiojoje valstybėje narėje pateikęs asmuo, kaip tai numatyta Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte.

- 28 Šiuo atžvilgiu Direktyvos 89/48 1 straipsnio e punkte numatyta sąvoka „profesinė patirtis“ apibrėžiama kaip faktiškas ir teisėtas darbas pagal atitinkamą profesiją valstybėje narėje.
- 29 Siekiant atsakyti į antrąją klausimą, reikia, pirma, konkrečiai apibrėžti faktišką darbą pagal profesiją atsižvelgiant į Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytą pripažinimo mechanizmą, paskui, išnagrinėti, kokiomis aplinkybėmis profesija, su kuria susijusi ši patirtis, kilmės valstybėje narėje gali būti laikoma ta pačia profesija, pagal kurią dirbti pateiktas prašymas priimančiojoje valstybėje narėje.
- 30 Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatyta sąlyga, pagal kurią reikalaujama, kad prašymą pateikęs asmuo, atvykęs iš valstybės narės, kurioje nėra reglamentuojama nei profesija, pagal kurią jis nori dirbti kitoje valstybėje narėje, nei su ja susijęs mokymas ar lavinimas, turi įrodyti minimalią dvejų metų profesinę patirtį, siekiama leisti priimančiajai valstybei narei pasinaudoti garantijomis, panašiomis į tas, kurios tam tikrai profesijai taikomos tada, kai pati profesija arba mokymas ar lavinimas, parengiantys dirbti pagal šią profesiją, yra reglamentuojami kilmės valstybėje narėje, ir taikomas Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktas arba 3 straipsnio antra pastraipa.
- 31 Jei valstybė nereglamentuoja profesijos, tam tikras paslaugų šioje profesinėje srityje kokybės lygis faktiškai užtikrinamas rinkos dėsnių, nes, vien darbdavių ar klientų nuomone, pakankamą kompetenciją turintys tam tikros profesijos specialistai gali dirbti pagal darbo sutartį ar savarankiškai visu etatu per numatytą dvejų metų laikotarpį. Vadinasi, reikalavimas dėl tokios trukmės profesinės patirties susijęs su prašymą pateikusių asmens galimybės dirbti pagal tam tikrą profesiją kilmės valstybėje narėje realumu.

- 32 Tačiau šis reikalavimas negali būti suprantamas taip, kad jis susijęs su prašymą pateikusio asmens konkrečių profesinių kvalifikacijų turiniu arba kad pakeičia šio sprendimo 11 punkte išsamiau nurodytas kompensacines priemones, numatytas Direktyvos 89/48 4 straipsnyje, kurios bet kuriuo atveju gali būti taikomos prašymą pateikusiam asmeniui, jeigu mokymas ir lavinimas, kurį jis yra įgijęs kilmės valstybėje narėje, gerokai skiriasi nuo paprastai reikalaujamo priimančiojoje valstybėje narėje.
- 33 Dėl darbo pagal profesiją kilmės valstybėje narėje pagrindo pažymėtina, kad, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 70 punkte, viena vertus, organizacinis ir statutinis kontekstas, kuriam esant prašymą pateikęs asmuo dirbo pagal profesiją kilmės valstybėje narėje, nėra svarbus taikant Direktyvoje 89/48 numatytą pripažinimo mechanizmą, ir, kita vertus, tai, kad jos darbdavys šioje valstybėje narėje buvo pelno nesiekianti organizacija, neturi įtakos šios direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkto taikymui. Taip pat pagal jos 2 straipsnio pirmos pastraipos formuluotę ji taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori „kaip savarankiškai dirbantis asmuo arba samdomas darbuotojas“ kitoje valstybėje narėje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją, be to, nė vienoje šios direktyvos nuostatoje nenurodoma, jog tam, kad būtų galima atsižvelgti į taip įgytą profesinę patirtį profesinė veikla, kuria dažniausiai užsiima savarankiškai dirbantis asmuo, ir turėjo būti vykdoma dirbant taip, o ne kaip samdomas darbuotojas kilmės valstybėje narėje.
- 34 Be kita ko, nors pagal Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikalaujama, kad pagal aptariamą profesiją būtų buvę dirbama „visą darbo dieną“, ir šios direktyvos 1 straipsnio c punkte reglamentuojama profesija apibrėžiama kaip „reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys“, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją, vis dėlto reikalaujant, kad prašymą pateikęs asmuo visiškai ir išimtinai vykdytų tik aptariamą profesiją sudarančias veiklos rūšis tam, kad būtų galima atsižvelgti į profesinę patirtį, gali būti neproporcingai apribojama 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkto taikymo sritis.

- 35 Tad konstatuotina, jog pagal Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą pakanka, kad profesinė patirtis, kuria remiamasi, dirbant visą darbo dieną apimtų kelias nuolat ir reguliariai vykdytos profesinės veiklos rūšis, būdingas atitinkamai profesijai, tačiau nebūtina, kad ji apimtų visas šios veiklos rūšis.
- 36 Tai, kokios profesinės veiklos rūšys sudaro tam tikrą profesiją, yra iš esmės faktinis klausimas, kurį turi nustatyti priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos, kontroliuojamos nacionalinių teismų, o prireikus – pasitelkusios kilmės valstybės narės institucijas. Jeigu, kaip pagrindinėje byloje, kilmės valstybėje narėje profesinė veikla nėra joje reglamentuojama profesija pagal Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto pirmą pastraipą, reikia atsižvelgti į paprastai šios profesijos specialistų šioje valstybėje narėje vykdomas profesinės veiklos rūšis.
- 37 Atlikdamos šį vertinimą priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos turi patikrinti, ar Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nurodytą profesinę patirtį sudaro iš esmės praktinė patirtis, susijusi su darbo pagal aptariamą profesiją rinka.
- 38 Šiuo atžvilgiu tokios Ch. I. Toki vykdytos veiklos rūšys, kaip antai bendrasis tiriamasis darbas arba pagalba nediplomuotiems ir aukštesnės studijų pakopos studentams, aprašyta šio sprendimo 15 punkte, pačios savaime negali būti laikomos faktiniu darbu

pagal aplinkos inžinieriaus profesiją bei profesine patirtimi, į kurią turi būti atsižvelgta pagal Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą.

- ³⁹ Tačiau tokia veikla galėtų būti šio sprendimo 15 punkte nurodytas darbas, atliktas bendradarbiaujant su privačia įmone, kurios specializacija – nuotekų tvarkymo technologijos, su sąlyga, kad ši veikla nuolat ir reguliariai buvo vykdoma bent dvejus metus visu etatu, o tai prireikęs turi patikrinti nacionalinės institucijos.
- ⁴⁰ Jeigu būtų nustatyta, kad Ch. I. Toki faktiškai dirbo pagal aplinkos inžinierės profesiją Jungtinėje Karalystėje, reikėtų nustatyti, ar tai yra ta pati profesija, dėl kurios ieškovė pagrindinėje byloje pateikė prašymą leisti dirbti Graikijoje. Priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos turi nustatyti, ar taip yra, tam, kad būtų galima taikyti Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytą pripažinimo mechanizmą.
- ⁴¹ Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatyta formuluotė „ta pati profesija“ turi būti suprantama kaip apimanti profesijas, kurios kilmės valstybėje narėje ir priimančiojoje valstybėje narėje yra identiškos, analogiškos ar tam tikrais atvejais paprasčiausiai lygiavertės veiklos rūšių, kurias jos apima, atžvilgiu (2006 m. sausio 19 d. Sprendimo *Collegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos*, C-330/03, Rink. p. I-801, 20 punktas). Pateiktas aiškinimas, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 75 punkte, tinka ir šios direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktui, kuriame tiesiogiai nurodomas darbas pagal „tą profesiją“.

42 Iš to, kas pasakyta, į antrąją klausimą reikia atsakyti, jog tam, kad pagal Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą būtų galima atsižvelgti į profesinę patirtį, kurią nurodo prašymą dirbti pagal reglamentuojamą profesiją priimančiojoje valstybėje narėje pateikęs asmuo, ji turi atitikti šias tris sąlygas:

- nurodytą patirtį turi sudaryti darbas visu etatu bent dvejus metus per ankstesnius dešimt metų,
- šis darbas turi apimti kelias nuolat ir reguliariai vykdytos profesinės veiklos rūšis, būdingas atitinkamai profesijai kilmės valstybėje narėje, tačiau nebūtina, kad jis apimtų visas šios veiklos rūšis, ir
- profesija, pagal kurią paprastai buvo dirbama kilmės valstybėje narėje, veiklos rūšių, kurias ji apima, atžvilgiu turi būti lygiavertė profesijai, pagal kurią prašoma leisti dirbti priimančiojoje valstybėje narėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos, iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB, 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikia aiškinti taip, kad jame numatytas pripažinimo mechanizmas taikytinas tuo atveju, kai kilmės valstybėje narėje tam tikra profesija patenka į šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos taikymo sritį, neatsižvelgiant į tai, ar suinteresuotasis asmuo yra visateisis atitinkamos asociacijos ar organizacijos narys.
2. Tam, kad pagal Direktyvos 89/48, iš dalies pakeistos Direktyva 2001/19, 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą būtų galima atsižvelgti į profesinę patirtį, kurią nurodo prašymą dirbti pagal reglamentuojamą profesiją priimančiojoje valstybėje narėje pateikęs asmuo, ji turi atitikti šias tris sąlygas:
 - nurodytą patirtį turi sudaryti darbas visu etatu bent dvejus metus per ankstesnius dešimt metų,
 - šis darbas turi apimti kelias nuolat ir reguliariai vykdytos profesinės veiklos rūšis, būdingas atitinkamai profesijai kilmės valstybėje narėje, tačiau nebūtina, kad jis apimtų visas šios veiklos rūšis, ir

- **profesija, pagal kurią paprastai buvo dirbama kilmės valstybėje narėje, veiklos rūšių, kurias ji apima, atžvilgiu turi būti lygiavertė profesijai, pagal kurią prašoma leisti dirbti priimančiojoje valstybėje narėje.**

Parašai.